

Bellotti, G. *Selezione: I fuoriclasse non si ottengono per caso – Il breton bello e bravo*. I nostri cani. 09/2012. Ente Nazionale della Cinofilia Italianan julkaisuja. Käännös julkaistaan kirjoittajan luvalla. Suom. Salla Finnilä. Kaikki oikeudet pidätetään. Lähde mainittava lainattaessa.

Giorgio Bellotti

Jalostusvalinta: huippukoiria ei synny sattumalta **Kaunis ja toimiva bretoni**

Jalostuskoirien valinnan tärkeys. Miksi ei riitä, että valitsee käyttövalion netistä...

Aikaisempien bretonia koskevien artikkelien innoittamana usea lukija on soittanut minulle ja pyytänyt kirjoittamaan artikkelin myös tästä arkaluontoisesta ja vaikeasta asiasta.

Koiranjalostus on työlästä ja vaikeaa. Rodun erityispiirteet on tunnettava hyvin, sillä vain tiukalla jalostuskoirien valinnalla voidaan saada pentueita, joiden prosentuaalinen onnistumisaste on hyvä. Haluan korostaa, että kyse on nimenomaan prosentuaalisesta todennäköisyydestä eikä varmuudesta, sillä vaikka pentueen suunnittelisi kuinka huolellisesti, ei lopputulos ole aina toivottu.

Suuri mestari ja ranskalaisen Du Mas De La Combe -kennelin omistaja Dominique Covolo, joka minulla oli kunnia tuntea henkilökohtaisesti, on kasvattamansa linjan koirilla tuonut mainetta bretonille niin Ranskassa kuin Italiassakin. Hän tiesi, että halusin oppia lisää tästä hienosta rodusta (vuonna 1972), ja hän sanoi: ”Sitten kun pystyt erottamaan, mistä sukulinjasta hinnassa oleva bretoni polveutuu, voit yrittää pennutusta.”

Siihen aikaan oli muutamia erinomaisia kasvattajia, jotka tuottivat rajallisen määrän koiria, jotka olivat rotumääritelmän mukaisia ja joilla he saivat tietyt rodun ominaisuudet vakiinnutettua. Nykyään moni pitää itseään erinomaisena kasvattajana ainoastaan siksi, että he kuvittelevat saavansa aikaan hienoja koiria astuttamalla keskinkertaisia narttujaan uroksilla, joilla on pitkä rivi titteleitä.

Useat jäsenistämme valitsevat nartulle uroksen tai uudelle pennulle vanhemmat tutkimalla niiden joko Italiassa tai ulkomailla saavuttamia tuloksia netissä. Näin he eivät kuitenkaan pysty täysin arvioimaan koirien geeniperimää ja sitä, mitä kyseinen sukulinja on aikaisemmissa sukupolvissa antanut. Aikoinaan rodun todelliset harrastajat valitsivat uroksen, matkustivat katsomaan sitä ja varmistivat omin silmin myös koiran käyttöominaisuudet maastossa. He pitivät sähköistä dataa liian pintapuolisena, jotta se riittäisi jalostusvalintojen tekemiseen. Olen aikaisemmissa artikkeleissani korostanut, että etenkin idästä tuotujen usein hyvienkin koirien jalostusarvosta ei ole takuita. Käyttöominaisuuksien ja rodunomaisen ulkomuodon yhdistäminen ei ole helppoa. Kuinka sitten bretoni on vuosikaudet ollut ainoa rotu, jossa on ollut paljon sekä kaksoisvalioita että jälkeläisvalioita?

Koiran ulkomuoto ja käyttöominaisuudet ovat perinnöllisten ja ympäristötekijöiden summa. Perinnölliset ominaisuudet tarkoittavat pentueen isän ja emän geneettisiä ominaisuuksia, kun taas ympäristötekijöillä viitataan siihen, kuinka ympäristö vaikuttaa koiran fyysiseen ja psyykkiseen kehittymiseen.

Yksilön ominaisuudet riippuvat siis sekä perinnöllisistä että ympäristötekijöistä. Siinä, missä määrin eri tekijät johonkin tiettyyn ominaisuuteen vaikuttavat, riippuu kyseisestä tekijästä ja sen periytymisasteesta. Esimerkiksi koiran kokoon ei voi juurikaan ympäristötekijöillä vaikuttaa, kun taas sen käyttöominaisuuksiin voi: keskinkertaisenkin koiran mittava koulutus antaa ainakin jonkinlaisia tuloksia.

Bellotti, G. *Selezione: I fuoriclasse non si ottengono per caso – Il breton bello e bravo*. I nostri cani. 09/2012. Ente Nazionale della Cinofilia Italianan julkaisuja. Käännös julkaistaan kirjoittajan luvalla. Suom. Salla Finnilä. Kaikki oikeudet pidätetään. Lähde mainittava lainattaessa.

Perinnöllisen ominaisuuden periytymisaste tarkoittaa sitä, kuinka paljon kyseisessä ominaisuudessa on perimästä johtuvaa vaihtelua. Periytymisaste on jalostusvalinnoissa erittäin tärkeä parametri. Ominaisuudet, joiden periytymisaste on korkea, siirtyvät helposti tuleville sukupolville, kun taas yksilöiden väliset erot matalan periytymisasteen ominaisuuksissa johtuvat vain vähäisessä määrin perintötekijöistä. Myös matalan periytymisasteen ominaisuuksien parantaminen on mahdollista, mutta se on hitaampaa kuin korkean periytymisasteen ominaisuuksien. Koska käyttöominaisuuksien periytymisaste on matalampi kuin ulkomuodon, niissä täytyy suorittaa tiukkaa geneettistä valintaa, jotta ajan mittaan voidaan saavuttaa hyviä tuloksia. Ulkomuodoltaan rotutyypillisten koirien kasvattaminen näyttelykehiä varten on helppoa, koska ulkomuotoon vaikuttavien tekijöiden periytymisaste on korkea. Vaikeaa on kasvattaa hyviä käyttökoiria, joiden ulkomuoto on hyvällä tasolla. Vaikka ulkomuodoltaan tyypillisen koiran, jonka sukulinja koostuu pelkistä muotovalioista, astuttaisi käyttölinjaisella koiralla, pennut ovat vain harvoin käyttöominaisuuksiltaan hyvällä tasolla.

Muistan, kuinka 80-luvulla astutin metsästysominaisuuksiltaan vaatimattoman narttuni, joka oli ulkomuodollisesti erittäin tyypillinen, jolla oli näyttelyistä monta CACIBia ja jonka sukulinja koostui muotovalioista. Käytin uroksena kuuluisaa käyttökoiraa, jolla oli pitkä rivi titteleitä. Syntyneen pentueen koirista osa oli käyttökoirina kelvottomia.

Jalostusvalinnoissa päähuomio on kiinnitettävä sukutauluun, minkä vuoksi saavutettujen tulosten totuudenmukaisuus on tärkeää. Pentujen geeniperimästä puolet tulee nartulta, joten sen ominaisuudet ovat aivan yhtä tärkeitä kuin uroksenkin. Keskinkertaisten narttujen astuttaminen huippu-uroksilla ei anna mitään takuuta onnistumisesta. Jalostusnarttuja ei luonnollisestikaan voi valita niin tiukalla seulalla kuin jalostusuroksia. Jos minulla on 100 narttua, joista poistan jalostuksesta 99, ei jäljellejäänyt narttu takaa riittävän suurta jälkeläismäärää, jolla jatkaa kasvatusta. Uroksen pentumäärä puolestaan voi olla huomattavasti suurempi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että minkä tahansa nartun täytyy lisääntyä. Jos astutetaan erinomainen hyväskuinen narttu kohtuullisen hyvällä uroksella, joka kuitenkin on erinomainen metsästyskoira, saadaan todennäköisesti laadukkaita pentuja. Yksittäisen koiran uransa aikana saavuttamien titteleiden määrä ei takaa, että kyseinen koira olisi erinomainen periyttäjä. Olen tuntenut useita koiria, joilla on kaiken maailman tittelit, eikä minkäänlaista jalostusarvoa. Olen myös tuntenut vähintäänkin yhtä monta ns. tavallisten metsästäjien käsissä ollutta koiraa, jotka ovat olleet hyviä periyttäjiä.

Koiranjalostus ei toimi kuten nautakarjanjalostus, jossa sonnin arvo periyttäjänä testataan muutamalla lehmällä ennen sen laajamittaista käyttöä. Näin voidaan arvioida sonnien jälkeläisten laatu ja vähentää mahdollisia perinnöllisiä riskejä ennen rajoittamatonta jalostuskäyttöä. Koirissa vastaavaa jälkeläistestausta ei juurikaan tehdä, joten kasvattajien on tehtävä valinnat oman asiantuntemuksensa pohjalta, arvostaen jalostuskoirien hermorakennetta, hyvää luonnetta, älykkyyttä, koulutettavuutta, erinomaisia metsästysominaisuuksia, fyysistä kestävyyttä, rotutyypillistä ulkomuotoa ja ennen kaikkea koiran kykyä periyttää näitä ominaisuuksia.

Nykyään tärkeänä pidetään myös terveitä lonkkia (moniko italialainen kasvattaja tai koiranomistaja kuvauttaa koiransa – ei juuri kukaan). On siis paljon asioita ja ominaisuuksia, jotka ovat koiranjalostuksessa tärkeitä. Ne voisi kuitenkin kiteyttää seuraavaan: hyvän periyttäjän on ehdottomasti oltava erinomainen metsästyskoira. Loppujen lopuksi koirien todellinen testi on kuitenkin metsästys ja se, miten ne jaksavat monta peräkkäistä metsästyspäivää aamusta iltaan. Mitä siis voi tehdä aloittelija, joka haluaa koirastaan pennut, mikä oman kokemukseni mukaan on yksi koiraharrastuksen kauneimmista asioista? Ennen kaikkea hänen täytyy tuntea koirien sukutaulu vähintään viidenteen polveen ja käyttää ainoastaan vahvoja yksilöitä, jotka ovat luustoltaan sopivia ja keskikokoisia (pienikokoinen narttu ei takaa mitään), kuvauttaa koiransa lonkat, joiden omasta mielestäni tulisi olla vähintään B, sekä käyttää metsästysominaisuuksiltaan ja koulutettavuudeltaan

Bellotti, G. *Selezione: I fuoriclasse non si ottengono per caso – Il breton bello e bravo*. I nostri cani. 09/2012. Ente Nazionale della Cinofilia Italianan julkaisuja. Käännös julkaistaan kirjoittajan luvalla. Suom. Salla Finnilä. Kaikki oikeudet pidätetään. Lähde mainittava lainattaessa.

erinomaisia koiria. Ulkomuodon täytyy olla bretonille rotutyypillinen, samoin pää, jossa otsapenger ja poskikaaret eivät saa olla liian voimakkaat. Uroksen on oltava ominaisuuksiltaan samantyyppinen. Vain tällaisia yksilöitä yhdistämällä voidaan toivoa pentuja, joista tulee hyviä metsästyskoiria, ja jatkaa suurten mestarien viitoittamalla tiellä, jota nykyään niin harvoin osaamme enää hyödyntää.